

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, tanítók-,
gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K.
a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések em-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltenek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenki-
nétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

Nevelési hiányok.

Czikk, minőnek olvasása unalmas.
Kép, melytől a hideg kiráz.
Szomorú állapot, melynek folyta-
tásától az ország alapja megrendül.

III.

Egy nyugdíjazott vén tanítótársam panaszkodik a nyári találkozásunk alkalmával, hogy a felesége az ő leányaiból is kisasszonyokat csinált. Ő maga is utca-seprésre alkalmas hosszúvá nyújtotta a megelőzőleg kurta ruháját. A legnagyobb baj pedig az, hogy a kevés birtokában egyik sem akar dolgozni semmit, hanem az árnyékos szobában csak néznek egymással szemben összedugott kézzel. Nincs más kinek parancsoljanak, de nekem mindenik parancsolni akar. Megbolondult a világ, folytatá. Elkergettem mindeniket a szegényes házamból... A feleségem eddig munkás, egyszerű falusi asszony és anya volt, a minőnek született és nevelkedett kapa, sarló, villa, gereblye nyelén, szövőszékben, dagasztó székláb mellett, házi állatok gondozásánál, szapuló üst mellett és sulyokkal a kezében. Két év óta mama és kész tartó asszony lett. A leányai kinevelték. Engemet is eddig apjoknak neveztek. A múlt napokban engemet is papának kezdtek szólítani. Párszor egészen komolyan figyelmeztettem. Nem használt. Egyszer aztán kevésen mult, hogy a nyolcz águ ostort

nem raktam mindenikük hátára. Engem ugyan nem nevelnek ki a sorsomból. Elhatároztam, hogy a kevés nyugdíjamat zsembembe teszem s elmegyek ismeretlen helyre, hadd uraskodjanak azán a semmiből...

A barátom eme panasza sokat mond ~~Ez a helyzet~~ képe falukon és városokon a családok többségénél. A gyermekek idomítják a szülőket miveltségük erejénél fogva, mert ők elhanyagolták gyermekeik fegyelmezését és nevelését.

Mit lehet várni az olyan ifjabb családoktól, hol maguk a szülők is épen oly mótelyes nevelkedésűek. A nadrágviselő általában a magukat minden tudatlanságuk és idétlenségük mellett is az értelmiséghez számító nyomorult családok többsége teszi e mótelyt, mely már veszedelmes ragály lett fenn és alatt egyaránt s a valóság, a családi és közerkölcsök, anyagi viszonyok stb. nemzetfenntartó mezőin is kimondhatatlan pusztításokat okoztak.

Ki az oka, hol az oka? Mindenki azt mondja, hogy ő nem, hanem a szomszédja. Hol a gyógymód, mi a gyógymód? Erről sem gondolkozik senki, hanem a felelőséget és a teendőt a világra veti.

Egyetlenegy tanár társam merészelt röviden ezt a kérdést érinteni pár héttel ezelőtt egy tárczacikkben, még pedig mint több gyermek apja. Annyit mondott, hogy so a sem volt annyi féktelen

rosz gyermek és ifju, mint most van

Mindenki tudja, hogy szigorú és következetes tegyelem nélkül hadsereg, gyártelep, ipari műhely, kereskedőház, vállalat, különböző hivatal fenn nem állhat. Azt is tudja mindenki — vastag hasonlattal élve — hogy a pásztor embernek sok fáradságába kerül, míg tavaszi kihajláskor a borkukat és malacokat rendhez szoktatja, mert csak így tud aztán később velük elbánni. Megértik a kúrtszót, megértik a vezényszót s oda és arra felé mennek, a hová és a merre ő akarja.

Az emberre nézve a fegyelmezőssel kapcsolatos nevelés a bölcsőnél kell hogy kezdődjék s fokozott mértékben a magamódja szerint a család kell hogy végezze első helyen mindaddig, míg a gyermekek tartása az ő vállait nyomja. Félsegeknak nevelkedett leánykákból és fiukból az iskola nem nevelhet épeket. E tekintetben családnak és iskolának megvan a maga hatásköre. Össze-vissza hányt és rendetlen darabokból álló alapfalakra hiába építész, mert előbb-utóbb összeomlik. Nemcsak az egyetem, hanem a középiskolák magasságából, sőt a hivatali állásokból is ezerenként hullnak le e miatt a mindkét nemű ifjak. Vajjon figyel e valamely tanfelügyelő erre?..

E tekintetben is igaznak marad, hogy nézd meg az anyját s vedd el a leányát, nézd meg az apját s vá-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCZÁJA.

„Kedves egészségére!”

— Kulturhistóriai csevegés. —

(A „Székely-Udvarhely” eredeti tárczája.)

Régi szokás a tüsszentésnek mint valami különös, sajátlagos dologra kiváló figyelmet is fordítani és neki bizonyos jelentőséget — jót is, meg rosszat is — tulajdonítani. Nagy Sándor idejében már Aristoteles törte azon a fejét, hogy egyáltalán a tüsszentés okát kifürkéssze. A mitológia szerint Prometheus, miután az ember felélesztésére szükséges tüzet az égből elhozta, a tüzet orra alá tartotta, úgy, hogy hatalmasan tüsszentenie és ezzel bebizonyítania kellett, hogy szunnyadó életére felebredt. Ennek következtében az a nézete volt a nagy világbölcseknek, hogy az emberi életnyilvánulás e legelső, legöregebb esetére való tiszteletteljes visszaemlékezés a tüsszentés alkalmával szokásos szerencsekívátnak eredete.

A Prometheus-mondával kapcsolatosan a tüsszentést a görögök és rómaiak az erő és életfrissesség jelének tekintették és mindenki „Jupiter örvendeztesse meg!” szerencsekívátnal üdvözölte a tüsszentést. Sőt a rómaiak önönmaguknak is „salve”-t kiáltottak, ha más nem tette. Egy régi epigramm szerint bizonyos Problusnak olyan nagy orra volt, hogy nem hallotta tüsszentését és ezért a „salve”-jét se mondta el. Ha a görögök és rómaiak valami igen szép bókot akartak mondani hölgyeiknek, akkor azt állították, hogy

„az illető hölgy születésekor még a szerelmi istenek is tüsszentettek”.

Még sokkal udvariasabbak a lengyelek. Náluk még a közelmúltban is azt szokták volt megjegyezni a tüsszentőnek: „Száz évig tartó egészséget kívánok önnek!”, mire az így megszólított sietett válaszolni: „Meghivom önt temetésemre!”

De a szerencsekívátnon kívül minden nép még a legkülönfélébb babonákat is fűzte a tüsszentéshez. „Tüsszent reá” — mondják nálunk, megerősítésül az éppen elmondott állítás igazságának — és régebben az ilyen „reátüsszentés”-nek nagy jelentősége volt, mert a teljesülés megjövendölésének tekintették. Xenophon, a mikor tízezer harcosával Persiából visszavonult, beszédet intézett hadseregéhez, vállalkozásuk veszedelmire figyelmeztetve katonáit s mint egyedüli menekülést, a gyors távozást ajánlotta. Ebben a pillanatban egyik harcosa tüsszentett és mindenki tisztában volt azzal, hogy a tanácsot követni kell, mert az istenek a katona tüsszentése által beleegyezésüket nyilvánították. Am ennek a magában véve ártatlan babonának néha borzasztó következményei voltak. Így Themistokles, amikor egy harc befejezése után ládozatokat hozott az isteneknek, néhány ifjut kivégeztetett, mert jobbjára felül éppen tüsszentett valaki, amit annak jelül vettek, hogy ezek az ifjak az isteneknek kedves áldozatok volnának, kik a görögöknek győzedelmet és dicsőséget hoznának. A legfelvilágosodottabb görög bölcsekről, Sokratesről is azt állítják, hogy e babona hatása alatt állott s úgy a maga, mint mások tüsszentését fontos előjelnak tartotta. Egyik tanítványa elmondja róla, hogy buzdításnak vette, ha vala-

mely tervének végrehajtása előtt tüsszentett, a tüsszentést azonban figyelmeztetésnek tartotta; ha a terv keresztülvitele közben következett be.

Ma is még egy afrikai országban uton-utfélen kihirdetik, ha a király tüsszentett. A lakosok szerencse kívánságokat rebesgetnek és örömrivalgásokat hallatnak.

Sajátságos volt a tüsszentés jelentősége a régi zsidóknál. Szerintük az embernek csak egyszer, még pedig röviddel halála előtt kellene tüsszentenie; valamennyi ősapjuk, Jákob kivételével, így haltak meg. Jákob arra kérte az Istent, engedné meg, hogy bármikor tüsszenthessen anélkül, hogy utána megkellene halnia. Imáját meghallgatta az Isten s ezután sokszor tüsszentett és hosszú élete volt. Gyermekeinek és unokáinak, minden ivadékának megmaradt ez az előjog, de emlékeztetül a régi időkben tüsszentés által jelzett utolsó életórának a zsidók még a közelmúltban is azzal fogadták hitsorsosaik tüsszentését: „Jehova adjon neked erőt!” Az ima közti tüsszentést a meghallgatás jelének tekintik; hasonló a régi egyiptomiak és arabok hittek.

Nálunk jó előjelnak tartják a babonás emberek, ha kora reggel, józan gyomorral tüsszentenek. Azt is mondják ilyenkor: „Ma valami újsgot fogok hallani!”

A tüsszentés után szokásban volt szerencsekívánságok lassan-lassan egészen elmaradnak és nem fog soká tartani, hogy ez a szokás nálunk egészen megszűnik, mint már régen megszűnt a francziáknál és angoloknál. Az amerikaiak nem is ösmerték ezt a szokást, meg van tehát az előnyük, hogy nem kell vele felhagyniok. **H. S.**

laszd férjednek a fiát, nézd meg a családot s úgy vegyülj közéje.

Magam is azt tartom, hogy ez fontosabb nézni való, mint a telekkönyv, mert az e tekintetben netalán fennálló terhek veszedelmesebbek, mint a telekkönyvbeliek. Az a baj csupán, hogy a telekkönyveket sem érti mindenki, annál kevésbé ezeket, ha teljesen végzett is az iskolában. Különben a vásár vásárnak marad, a melynél az egyik fél vagy talán mindkettő a másiknak megrövidítését célozza.

Makkai Zsigabá ákosfalvi képviselő közelebből azt mondá az országgyűlésen, hogy kutyából nem lesz szalonna.

Azt szeretném, ha társaim közül ezt a kérdést valaki tovább feszegetné s megmondaná, hogy mi a teendő.

Tanár.

Győr a párbaj ellen. Győr sz. kir. város törvényhatósági bizottságához Mihálkovics Tivadar kir. közigazgató és biz. tag hosszasan és érdekesen megokolt indítványt adott be a párbaj ellen. Az e hó 8-án tartott városi közgyűlés egyhangulag elfogadta az indítványt, s határozatilag kimondta, hogy felir a törvényhozáshoz a büntetőtörvény oly módosítása iránt, mely a párbaj kivételes helyzetét megszüntetve, azt a közönséges büntettek közé sorozza, s hogy az egyéni becsület hathatósabb védelmére szigorú törvény és kivételes bírói eljárás alkottassék; felir a kormányhoz, hogy a katonaságot illetőleg ő folsége a királynál eszközöljön ki a párbaj ellen legfelsőbb hadiparancsot. E közgyűlési határozatok pártolás végett megküldetnek az összes hazai törvényhatóságoknak.

A székelyföldi bajok s azok legfőbb gyógyítási módjai.

— A székelyföldi kormánybiztos urhoz. —

I.

4. folyt.

Néhány tájékoztató előzetes észrevétel.

Figyelmet érdemel s a képváz kikerekítésére nevezetes az a körülmény, hogy még nem is olyan régen, Csikból és Udvarhelyből tömérdek hizott kecskét hajtottak el Temesvár és Szamosújvár magyarjai, s mégis maradt itt annyi vágni való kecske és bőr, hogy Udvarhely kordoványosai nem szorultak meg kidolgozandó bőrök dolgában. Ma is innen kapják Dés, Szamosújvár, Kolozsvár stb. csizmadiái a kordován bőrt. De hát ezek a kordoványosok honnan szerzik most a kecskebőrt? Helyben és Csikból alig kerül évenként 2-400 korona értékű. A többi Moldovából s a további keletről kapják, sokszor összerohadva a hosszú ut miatt.

Tehát a tenger pénz kecske bőrért is kimegy innen, holott e két megye területe nagy része egyébként sem való, mint kecske legelőnek, mely többnyire a más állatoktól hozzáférhetetlen fűfeléssel, burjánokkal, felerdült erdők amugy is elszáradásra való alsóbb ágainak rüggyével, szederlevéllel jól elél, más fát nem hánt meg, legfennebb a haszontalan csigolya bokrot s elvéve egy egy rend körte vagy alma esemetét és soha semmi féle erdőt ki nem pusztított. Különben megadja a számadatot az az udvarhelyi 6-8 derék kordoványos polgár, csak kérni kell, s azok az adatok megvilágítják a szakértő urak ama véleményét, mely szerint a talián házi nyul bőven pótolhatja a kecskét. No hát egye meg a kinek tetszik kecske ürü czombok helyett.

Az északamerikai államszövetség sok milliót és sok vért áldozott a szegény szerezcsen rabszolgák felszabadításáért. Roppant területű földet vásárolt Délafrika nyugati oldalán, s azon feketéket, kiknek nem volt kedvük az egyesült államok területén maradni, saját költségén elszállította oda, pénzt adott a kezökbe, hogy az egymás között kiosztandó helyen a gazdasághoz foghassanak, állatokat, eszközöket szerezhessenek. Ezek a hálából »Liberiának« (szabad országnak) nevezett helyen megalakították e név alatt az eddig sohasem hallott szerezcsen köztársaságot, oda lenn valahol a burok szomszédságában.

Amerika államai és szabad népe ezt nem fajrokon, hanem emberieségi okokból tette, önhazson nélkül.

Ugyanez az államszövetség minden önérdék nélkül szabadokká tette a föld egyik gyöngyszemének teremtett Kubá sziget elnyomott népét nagy áldozatok árán.

A székelység testvér bátyja a magyarságnak. Földje és népe a magyar állam gyöngyszeme a keleti határon. Ha Amerika tett önérdék nélkül, akkor tegyen a magyar állam is faji és saját érdekében is e népért.

Petőfinek az »Elő szobor« című költeménye most éppen a székelyekre talál.

No hát menjen segélyére a magyar állam az egész társadalomnak, mint egy nagy népfelkeléstől kísérve, haladék nélkül teljes erővel! Fel kell emelni, tisztára kell mosni sietve, mert annyi küzdelem és annyi hős csata után most a mély árok sarába van esve, mint Bem apó a segesvári csata éjjelén. Ellenséges paripák száguldoznak felette. Emeljétek ki s még megmutatja nektek és a világnak, hogy nem hiába irtak fel az égre, a hadak útjára, honnan örök erőt és dicsőséget fog sugározni a magyar államra.

Hagyjuk a többi.

Annyit még legyen szabad megjegyezni, hogy fennebbiekben s a következőkben is nem én, beszélek, hanem a nép, mely minden teke-toria nélkül oda mond bárkinek is a szemébe, hogy az alábbi ezikkek több helyt úgy kapcsolódnak egymásba, mint valamely gépezet fogaskerekei, mert a felvett tárgyak körül a tényeket más módon nem lehetett csoportosítani. A miből önként következik, hogy nem szemelekről, hanem dologról foly a beszéd, melyből minden ember kikapja a maga részét — és hogy a ki megakarja érteni a dolgot, az át kell, hogy olvassa az egészet, különben tévedésbe esik.

Isten és a székelység nevében tehát tovább, tovább!...

Gazdákat érdeklő határozatok. A földművelésügyi miniszter egy konkrét eset alkalmából kimondotta, hogy a vizimű segélyével engedély nélkül gyakorolt lenáztatás nem a mezőrendőri, hanem a vízjogi törvény hatálya alá esik. — A rétek közös legeltetése iránt az érdekelt birtokosok ott is megállapodhatnak, ahol nyomásos gazdálkodás nincs. Kötelező ez csak azokra, akik ahhoz önként hozzájárultak. — Borházmisítási ügyekben a vegykísérleti állomások kiküldöttei a helyszínere meghívhatók ugyan, de a vett borminták nem a vegykísérleti állomásokra, hanem az állandó borvizsgáló szakértő bizottságnak küldendők el. — A községek közlegelői használatáért a fizetendő díjak a legeltetés megkezdése előtt kihirdetendők. — Az erdőhöz tartozó legelő területeiről jogtalanul elvonott felföld miatt indított ügy, ha a csendőri jelentés szerint annak értéke a 60 koronát meghaladja, a kir. bíróság elé tartozik.

Székely Ifjusági Egyesület.

Budapest, január 12.

(D. D.) Mint tudjuk, azok a súlyos bajok, melyek a dicső multu, életre való, munkás, szorgalmas, fáradságot nem ismerő, sanyaruságot tűrő székely nép pusztulása és rombolása közben felmerültek: megdöbbenték a magyar nemzetet, kétségbeejtették az intelligenciát, a nagyokat, a hatalmasokat s megindítóivá lettek egy, az egész országra kiható nagy akciónak a »Székely Kérdés« megoldása érdekében.

Ételkes mozgalom támogatva a kormány és államtól jelszavul tűzé ki az erők egyesítését minden téren.

A vezér eszme alapján, mikor napról-napra alakulnak a különféle székely egyesületek, társaságok, a közös cél elérése végett; nemcsak jogunk, de kötelességünk volt Budapesten egy »Székely Ifjusági Egyesület« alakítása és szervezése.

Azok gyűltek és lettek megalkotóivá ez egyesületünknek, kik már-már felsőbb tanulmányaik befejezték, de érezték és igen komoly összejövetelekben világosan megfontolva mindent megállapítottak, hogy itt, Budapesten csak egy ily célú egyesület biztosítja a többi pár száz felsőbb iskolai székely tanuló tanulmányi életét.

Minden szaku és rangú székely felsőbb iskolai hallgató, ki Budapesten tanul, úgy anyagi, mint szellemi és erkölcsi támogatást fog nyerni ez egyesületben. Szeretni akarjuk egymást, mint testvér a testvért, valláskülönség nélkül, nem üres szóval, hanem tettel, tanulással, tanítással, tudománnyal, hogy folyton ápoljuk a székely fajszereget.

Őszintén megvallva nehéz anyagi helyzetben vagyunk mindnyájan. A nappal irodában, vagy tanulással telik el, az éjszaka tanulással. Legfőbb idejét így a szegény tanulóknak a megélhetés gondja foglalja el.

Annyi tehetséges, genialis eszű, szorgalmas tanuló van közöttünk, de fájdalom ebben az iszonyu, testet és lelket emésztő harcban a legnagyobb reményre jogosultak lelkéből kihál az idea, az eszmény s elesigázva bukásra jutnak.

Annyi erő vész el, mert nem ismerik, nincs ki támogatása; annyi erőt lehetne megmenteni e nemzet számára s azért el és működik bennünk oly lelkesen az egyesületi ügy buzgalom, mert egyik főcélunk ezek megmentése a társadalom pártfogása útján.

Mi, székely egyetemi polgárok ismerjük egymást s megismertettük, pártfogolni akarjuk tagjainkat minden méltányos esetben Pl. a középiskolából kikerülő székely ifjaknak minden tanulmányi ügyben szíves utbaigazítást adunk; oly egyesületi helyiséget akarunk létesíteni a székely felsőbb iskolai ifjuságnak, mely lakása, otthona legyen a szegényebb sorsuaknak és szórakoztató, lelket nemesítő, meleg helye mindnyájunknak, tehát megakarjuk valósítani a »Székely Diák Otthon« eszméjét.

Ha eddig a mi ügyünk, bajaink nem ismeretve, figyelmen kívül hagyattak, most bizunk a székelység, a társadalom nagylelkűségében, hogy alapítványokkal (alapító tagsági díj legkevesebb 50 korona), adományokkal támogatni fogja tiszta céljaink, nemes lelkesedésünk!

Hogyha sikert érünk szeplőtlen fáradozásaink után, fényes jutalom lesz utódaink kedvező helyzete s elismerése, hogy elődeik istenfélő, jó és eszelyes hazafiak voltak.

Mély tisztelettel:

A budapesti »Székely Ifjusági Egyesület«.

Levelek, küldemények, kérdezősködések Nagy József joghallgatóhoz intézendők. (Lakik: IV. ker. Irányi-utca 10. sz. II. emelet 9. ajtó), ki mindenre szabályszerűen válaszol.

Egyházi élet.

Papi fizetések kiegészítése. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1903. évre az ev. ref. papok fizetését 1400 koronára egészítette ki s ebből az év első felére eső részt már kiutalta. Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye papjai a következő segélyekben részesülnek: Szász Károly 454.49, Péter Károly 129.08, Baczó Lajos 412.67, Bedő András 493.43, Lajos János 312.63, Pál Lajos 468.32, Bartha János 401.09, Karácson Sándor 166.97, Csia Kálmán 325.50, Biró Áron 341.19, Soós Farkas 407.66, Adorján László 384.26, Biró György 354.48, Szabó Semu 402.86, Hegyi Péter 554.73, Bodor József 173.50, Menyhárt András 373.05, Jakab Albert 313.74, Fülöp Kálmán 457.75, Pál Balázs 391.08, Mester János 363.70, Gábor Sándor 280.07, Kádár Dénes 51.02, Kelemen János 122.02, Jakab Dénes 250.25, Kállay Ferencz 509.53, Csiszér Zsigmond 219.80, Tokos Jenő 411.40, Kovács István 363.50, Balázs Imre 106.04, Orbán József 260.22, Toró Dénes 551.50, Kertész Mózes 185.52, Bőjthe Sándor 380.86, Kovács Sándor 366.89, Bodor István 344.59 koronát kap.

Egyházkerületi képviselők. Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegyében egyházkerületi képviselőknek Biró Aron, Csia Kálmán, Hegyi Péter, Jakab Albert, Jancsó Sándor, Lajos János és Ugron Zoltán s a tanítók részéről Györkes Mihály közs. tanító választottak meg. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházközség pedig Vajda Ferencz ev. ref. papot választotta meg egyházker. képviselőjének.

Irodalom.

Nagy írók találkozó helye! Bátran így nevezhetjük a »Képes Családi Lapok« című szép-irodalmi hetilapot, mert mióta jobb papirosn, szebb képekkel válogatott tartalommal jelenik meg, azóta igazi élvezet a »Képes Családi Lapok«-at olvasni. Dicséret illeti az új kiadóigazgatót, Forray Oskárt, ki e lap szép kiállítására sok áldozatot hoz; a lap a szerkesztőit Beksics Gusztávnét és Csillag Mátét, kik a »Képes Családi Lapok«-at oly magas nivóra emelték, hogy ez a lap igazán nélkülözhetlen ma már minden művelt családnál. Előfizetési ára a »Képes Családi Lapok«-nak fél évre 3 forint, negyedévre 1 ft 50 kr. Kiadóhivatal Budapest, IV., Ó-utca 12.

Különfélék.

— A „Székely-Udvarhely“ 1903. évi január hó 1-től hetenkint kétszer, vagyis minden csütörtökön és vasárnap reggel jelenik meg.

A „Székely-Udvarhely“ 1903. évi, hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel megjelenő ujság kilencedik évfolyamára ezennel előfizetést nyitunk. Előfizetési árak: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Papoknak, tanítóknak gazdasági egyleti tagoknak, községeknek és községi előjáróknak egész évre 8 K, a vármegyei tanítóegyesület tagjainak, községi és körjegyzőknek 7 K. — Azon t. előfizetőinket, kik hátralékban vannak, kérjük hátralékaik sürgős beküldésére és előfizetésük mielőbbi szíves megújítására. — Teljes tisztelettel: a „Székely-Udvarhely“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

— **Bolyai-ünnepély városunkban.** A helybeli ref. kollegium előjárósága ma (jan. 15.) délelőtt 11 órakor az intézet nagytermében Bolyai János világhírű magyar matematikus születésének 100-ik évfordulója alkalmából iskolai ünnepélyt rendez az alábbi műsorral: 1. Énekel az ifjúság. 2. Imát mond Lovass Aladár h. tanár. 3. Alkalmi beszédet (felolvasást) tart Félégyházi Antal r. tanár. 4. Szavaltat. 5. Hymusz, énekl. az ifjúság. Az ünnepélyre a nagy tudós városunkban élő unoka-öcsés: Bolyai Gáspárt külön iratban hívta meg az intézet előjárósága.

— **Athelyezések.** Az igazságügyminiszter Schwarz Mihály székelykeresztúri kir. járásbírói irnokot a helybeli kir. törvényszékhez; Bodolla Gábor dr. kir. törvényszéki elnök pedig Széles Antal homoródokládi kir. járásbírói telekkönyvi átalakítót ugyancsak a helybeli kir. törvényszékhez helyezte át.

— **Jóváhagyott alapszabály.** A földmívelésügyi miniszter az „Udvarhely—Szentkirályi földmívelő gazdák szövetsége“ alapszabályait 1902. évi 110924—3a szám alatt a bemutatási záradékkal ellátta.

— **Halálozások.** Sándor István helybeli gk. esperes sulys család csapás érte, édes anyja özv. Sándor Jánosné Boér Mária életének 78-ik évében e hó 10-én elhunyt. Temetése vasárnap d. u. 3 órakor volt általános részvet mellett. — Kovács Albert volt takarékpénztári tisztviselő e hó 10-én d. u. 3 órakor életének 64-ik, házasságának 35-ik évében rövid szenvedés után megszűnt élni. Temetése f. hó 12-én d. u. fél három órakor az ev. ref. egyház szertartásai szerint történt meg mély részvéttel.

— **Vidéki olvasóköri.** Valahányszor egy falusi olvasókör megalakulásáról értesülünk, mindannyiszor szinte öröm tölti el szívünket — székely népünk jóirányu haladása fölött. Most pedig annál nagyobb az örömünk, mert nem is egy, hanem mindjárt két ilyen olvasókör létesüléséről adhatunk hírt. Bika falva községben Ugron Gáspár bátyánk elnöksége alatt alakult meg az olvasókör, melynek alelnöke Tóth Károly mintagazda és köri gazda Baksi János tanító. — A szenterzsébeti székelyek is a napokban alakították meg olvasóköriüket. Igen örvendünk az újabb haladás jelenek s szívesen üdvözljük a nemes törekvest, mely kitartással mindenestre meghozza a maga áldásos gyümölcsét!

— **Vármegyénk közigazgatási bizottsága** havi rendes ülését kishalmgyi Hollaky Arthur főispán elnöklété alatt tegnap delelőtt tartotta meg. Tárgysorozat előtt a különböző albizottságokat választották újra, illetve egészítették ki. Az alispáni és tanfelügyelői jelentéseket Lázár gróf főjegyző adta elő s ugy ezeket, mint Barabás András elnök vármegyei és városi árvaszéki; Lengyel József dr. tiszti főorvos; Diemár Károly kir. ügyész; Roediger Gyula kir. pénzügyigazgató helyettes; Leichter Gyula államepítészeti hiv. főnök; Zonda József törvh. kir. állatorvos és Daniel Lajos közigazdasági előadó havi jelentését tudomásul vette a bizottság. Az alispáni jelentésnél Ugron János orsz. képviselő, b. tag végtelen háláját nyilvánítja, hogy az isteni gondviselés megsegítette és minden baj nélkül eljuthatott a bizottsági ülésre. Sem a vámfá nem szakadt a nyakába, mint a törvényszéki elnöknek, sem pedig a lábai el nem törték az aszfalton. Ennek az öröme följelenti

a bögözi koresma előtt csoportosuló szekereket — állítása szerint — ötvenedikszor s így ezzel már jubilál. Most pedig konkrét esetet mutat fel, melylél a pálinka-ital mértéktelen fogyasztója és kimerője ellen tesz bejelentést. Együttal a hufogyasztási adó helytelen beszédési módja ellen emel óvást. Szintén konkrét esetre hivatkozik, midőn a községi előjáróság a fazékban fővő húst kivétette, hogy megmérje és megadózza. Lázár gróf a pálinka mértéktelen használatára és a koresmarosok vasár- és ünnepnapi kimerésére nézve kijelenti, hogy a megalkotott szabályrendelet még nincs jóváhagyva. A hufogyasztási adó helyesebb beszédhetésére pedig legjobb, ha a fogyasztók a bérli községgel egy átalányban kiegyeznek. Különb. az ügyeket vizsgálat tárgyává teszik s amennyiben visszaélés fordult elő, a legszigorubb eljárást fogják alkalmazni. Majd az elveszett marhalevelek árának átvizsgálására kiküldött bizottság terjedelmes jelentését olvasták fel s hosszas tárgyalás után abban állapodtak meg, hogy a bizottság javaslatainak értelmében leendő további közbeeső intézkedések megtételére az alispánhoz teszik Több községi, közbirtokossági és magánügy elintézése után az ülés véget ért.

— **A székely körvasutak kiépítése.** A beruházási törvényjavaslatban a székely körvasutak kiépítésére szükséges költséget is felvette a kormány. Mihelyt ezt a törvényt az országgyűlés letárgyalja és az szentesítést nyer, azonnal hozzákezdenek a székely körvasutak kiépítéséhez. Az építést Szászregennél kezdik Dédán, Topliczán, Gyergyószentmiklóson, Csik-Rákoson keresztül és Mátéfalva irányában folytatják.

— **Három új csendőrkörület.** A képviselőház e hó 13-iki ülésében határozott az új csendőrkörületek felállítása ügyében. Az új körületek székhelyei: Debreczen, Szombathely és Brassó városok lesznek.

— **Gazdasági előadások.** Cséser Lajos komlótermelési szaktanár e hó 13-án d. u. városunkban, a vármegyei ház kistermében és tegnap Homoródszentmartonon igen érdekes, a hallgatóságot mindvégig lekötő népies előadást tartott. Kimerítően ismertette a komlótermelés nasznós voltát, annak nemzetgazdasági jelentőségét, vármegyei példakal kapcsolatosan bebizonyította, hogy ugy talajunk, mint az éghajlat teljesen alkalmas és a legkittünőbb komló termelésére. A piac szomszédunkba van, a mennyiben Segesváron az ott alakult komlóértékesítő szövetkezet bármily nagy mennyiséget képes most már a legjobb áron elárusítani. Az egyes gazdák kérdéseire készségesen és kimerítőleg válaszolt s teljes képét adta a komlótermelés módjainak és rendkívüli előnyeinek. Az előadás után Gál Imre szentkirályi tanító igen helyes eszmé megvalósítását vetette fel s ennek alapján a gazdasági egyesület a kir. tanfelügyelőt megkeresi, hogy az iskolakertek rendelkezés alatt lévő bizonyos területein a komlótermelés vármegyénk egész területén meghonosíttassék. Ennek a biztos jövedelemen kívül azon messzekiható előnye is meglesz, hogy a fiatal generáció már az iskolában megismerkedik ezzel a dusan jövedelmező kultúr-növénynyel s annak termelésél a jövőre biztosítja, másfelől pedig az élelmes székely gazdáknak az iskolakertek a termelesnél mintaul szolgálnának. Hollaky főispán a g. egyesület nevében köszönetet mondott Cséser Lajos szaktanárnak előadásáért s ezután a választmányi ülést tartották meg.

— **Az első ipari szakcsoport.** Többször említettük a helybeli csizmadia iparosok jó irányu mozgalmát, mely az ipari szakcsoport megalakítására irányul. A kitartó törekvésnek ma mar eredményét látjuk abban az alakuló közgyűlésben, melyet ma (csütörtökön) d. u. 4 órakor Kassay F. Akos igazgató elnök vezetése alatt csizmadia iparosaink a helybeli Hitelszövetkezet helyiségében fognak megtartani. Ohajtandó, hogy iparos polgárságunk más-más szakköréből is minél számosabban ott legyenek városunk ezen első ipari szakcsoportjának alakuló gyűlésén. Az érdeklődőket is szívesen látják.

— **A parajdi áll. iskola tanítótestülete** folyó hó 17-én, szombaton az áll. isk. helyiségében az iskolai könyvtár javára zártkörű tanezvigalmat rendez, melyre a t. közönséget tisztelettel meghívja a tanítótestület. Belepti díj: személyjegy 1 kor. 60 fill., családjegy 4 korona. Kezdeté este 8 órakor. Felülfizetéseket köszönettel fogad a tantestület és hírlapilag fog nyugtázni. — Jegyek előre is válthatók Kovács Mihály ig. tanítónál. Jó zeneről, izletes etelekről s italokrol gondoskodva van.

— **A vármegyei gazdasági egyesület** e hó 13-án Hollaky Arthur főispán elnök vezetése alatt tartotta meg havi rendes választmányi ülését, melynek legkiemelkedőbb tárgya Sándor János székelyföldi kormánybiztos leirata volt a legelők javítása és minta-legelők kijelölése tárgyában. A választmány Fás Gyula kir. főerdész szakszerű felvilágosításai után megjelölte azon legelőterületeket, melyek állami segítséggel érdemesek volnának a megjavításra. Ezen kívül több keblü ügyet intéztek el.

— **Szeszfőzői tanfolyam szeszgyárvezetők részére.** A kassai m. kir. gazdasági tanintézetben tíz hétre terjedő szeszfőzői tanfolyam lesz f. év. február 1-től kezdődőleg, a mely április 15-ig tart. A tanfolyam célja mezőgazdasági szeszgyárak részére szeszfőzőket gyakorlatilag és elméletileg kiképezni. Szó- vagy írásbeli jelentkezések e hó 20-ig a nevezett tanintézet igazgatósága fogad el, ahol bővebb felvilágítás is szerezhető.

— **Pályázat.** Az etédi körjegyzői állásra e hó 24-ikéig a székelykeresztúri főszolgabíróhoz.

— **Fürdők és városok országos értekezlete.** A magyar fürdő- és üdülőhelyek tulajdonosai és a vidéki városok polgármesterei, Budapest főváros, a Kárpát egyesületek és turista egyesületek részvételével Budapesten a központi városházban országos értekezletet tartottak, a magyar fürdők és városok idegenforgalmának emelése érdekében. Az ülésen Szapáry Pál gróf és Papp Sámudr. elnököltek, előadó Gálos Kálmán volt. Szapáry Pál gróf megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy mindenki napról-napra nőni látja annak a szükségét, hogy az idegen forgalom érdekében Magyarországon az eddigieknél határozottabb intézkedésekre van szükség és szükséges, hogy ezek az intézkedések ne csak a főváros, sőt nem is kizárólag a fürdők, hanem a szépen fejlődő vidéki városokra is kiterjedjenek. A két napig tartó értekezleten résztvett Székely Zoltán városunk polgármestere is, aki a távolabb eső vidékek látogatását társasutazások rendezésével tartja fejleszthetőnek s e tárgyan szólalt fel az értekezleten. Nagy szerep jutott Sándor János székelyföldi kormánybiztosnak s felszólalásaiban igen helyes érzéssel pártolta székelyföldi érdekeinket.

— **Az átvonuló katonaság élelmezése.** A honvédelmi miniszter körrendeletet bocsátott ki, a mely a beszállásolt katonaság élelmezéséről a katonai kincstár által megtérítendő díjakat szabályozza. A térítési összeg az étkezésért a következő: a dunáninneni részeken 39 fillér, a dunántúli részeken 43, a tiszáninneni részeken 35, a tiszántúli részeken 36, a Királyhágóntúli részeken 31, Horváth-Szlavonországban 37, Budapest székes fővárosban 52, Fiumében 52, Kassán 51, Kolozsváron 42, Nagyszebenben 38, Pozsonyban 54, Temesváron 45, Zágrábban 43 fillér.

— **A székely fürdők képei a Vigszinház színpadán.** Sándor János kormánybiztos igen elmés reklámozást csinált az erdélyrészi fürdőknek. Linhart fővárosi díszfestővel tárgyal, hogy vadregényes pontokon fekvő fürdőink a Vigszinház függönyére kerüljenek, hogy a színházlátogató közönség láthassa azokat.

— **Ménkiosztás.** A sepsiszentgyörgyi állami méntelepen az egyes fedeztetési állomások részére folyó évi február 9-én fognak a mének kiosztatni.

Közigazdaság.

Kedvezményes lenmag a termelőknek. A földmívelésügyi miniszter a jövő évi vetés céljára 10 vagon eredeti orosz és 5 vagon hazai utántermésű lenmagot szerzett he, melyet kiosztásra szánt a termelőknek. A lenvetőmag kedvezményes vételára Budapest, Nagy-Tanya, Szepes Olasz vagy Székelykeresztúr vasutállomásokon 80 kilogrammos hordókban vagy 85 kilogrammos zsákokban kerül szétosztásra. A mennyiben a hótóságok, egyesületek avagy több birtokok részére együttesen érkezik megrendelés a mag árának megállapítása a szétosztásra kerülő tételek nagysága szerint történik; ezért a megrendelésben részletezni kell, hogy kiknek minő arányban kívánatik a megrendelt mennyiség. Egy hordó vagy egy zsákmegrendelést teljesen bérmentve, küldnek, ellenben az egy hordó-, illetőleg zsáknál nagyobb tételek szállítási költsége a fennebb megnevezett állomásokról a megrendelőt terhelik. Lenvetőmag kiosztását Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter rendelete értelmében Füredi Lajvándorszaktanár ellenőrzése mellett a magyar mezőgazdák szövetkezete (Budapest, Alkotmány utca 31. szám) fogantatosítja. A jelentkezéseknél 1903. január hó 31-éig kell történniök.

Nyilt-tér.*

Igen alkalmas utazásoknál.
Rövid használat után nélkülözhetetlen.
Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.

Bizonyítvány kelt Bécsben, 1887. júl. 3-án.

Sarg's Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító-szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizek nem elégségesek. A foghúson mindig újlag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturálmokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Legfinomabb cukrász-sütemények

Ernst György cukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főtér, piacssor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítettek.

Találmányi szabadalmak

bejelentését, védjegyek és mustrák belajstromoztatását előnyös feltételek mellett teljesíti TAKACS GYÖZŐ és TARSA elsőrendű mérnöki és hites szabadalmi ügyvivői iroda Budapesten, VII. ker. Kerepesi-u. 40. sz. a. Felvilágosításokat a nevezett iroda, valamint a „Székely Udvarhely” kiadóhivatala is készséggel nyújt úgy a vármegyebeli, mint a vidéki érdeklődő közönségnek. Ugyancsak a fenti cég mérsékelt áron szállít saját rendszere szerint készített kitűnő fémzementet, mely vaskorlátoknak és hasonlóknak kövekben való megerősítésénél ölom, vagy kén helyett meglepő eredménnyel alkalmazható. Acetylen- és villamos világítási berendezések, kellékek nagyban és kicsiben. Költségvetések, előmérletek szerkesztése.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszor, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik köszvényél, csúznál és meghűléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: Nagysolymosi KONCZ ÁRMÁN gyógy-szertárában Székelyudvarhelyt.

Barcs-féle
Peratin bajusznövesztő

az egyedüli szer, mely által még serdülő ifjak is szép, csinos bajuszt és dús szakált nyernek.

Teljesen ártalmatlan.

1 adag 2 korona 50 fillér és 4 korona.

Egyedüli készítő: BAROS GÁBOR

Budapest, VII. kerület, Dohány-utca 1. szám.

Kozmetikai toiletté cikkek gyára.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Meghívó.

Az Oláhfalú és Homoródmonti Takarékpénztár Részvénytársaság

1903. február 14-én d. u. 2 órától kezdődőleg

az intézet helyiségében fogja megtartani

XI. ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉT.

TÁRGYSOROZAT:

1. Igazgatósági jelentés, zárszámadás beterjesztése és tárgyalása.
2. Felügyelő bizottság jelentése.
3. A felmentvény megadása iránti határozat.
4. Az igazgatósági tagok felének kisorsolása s azok helyébe választás.
5. Egy felügyelőbizottsági tag választása.

Szavazati jogot gyakorolnak mindazok, kik 1903. január 1-ig az intézet részvény-könyve szerint mint ilyenek igazolva voltak.

Oláhfalú és Homoródmonti Takarékpénztár Részvénytársaság nevében:

Szentegyház-as-Oláhfalú, 1903. január 11-én.

LANTZKY SÁNDOR
elnök.

DANIEL KÁROLY
v. igazgató.

Az 1895. évi cariói s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon díszoklevéllel és aranyéremmel kitüntetve.

Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitűnő sikerrel használt külszer a biztos és kiváló gyors hatású **REUMA-SZESZ** köszvény, csuz, reuma, ischias stb. ellen.

Hatása meglepő, a mennyiben gyakran még a legidősebb köszvény és csuszfájdalmakat is már néhány szori bedörzsölésnél teljesen megszüntette.

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona, erősebb 2 korona 40 fillér.

Szegfű créma szegfű, májfolt, mitesser s az arc- és kéz bőr mindennemű tisztátlanságai ellen. Főuri körökben is előszerzetten használva. Ár 1 korona.

Szegfű powder a tein-nek üdöséget s finomságot kölcsönöz. — Fehér, rózsaszín s créma színben. Egy doboz 1 korona.

Szegfű fogpor a fogak s foghús épségben tartására. A száját dezinficizálja, a fogaknak vakító fényt kölcsönöz. Egy doboz 80 fillér, fogkefe 1 korona.

Szegfű szappan a legfinomabb toilett szappan, kiváló kellemes illattal. Egy darab 80 fillér.

Haj-elixir a haj hullás, kopaszodás, fejkorpa s haj-kikopás biztos megállítására szolgál. Egy üveg 3 korona.

Postán utánvétellel, vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő:

Főraktárak Budapesten: Török József gyógyszerárban, Király-u. 12. és az Egger-féle „Nádor gyógyszerár”-ban Váci-körút 17. — Helybeli raktár: Solymossy János gyógyszerárban (Kossuth-utca) és Lengyel Samu gyógyszerésznél Székelykeresztúr.

Tokaji china-vasbor legkitűnőbb minőségű saját készítő. Kitűnő és biztos hatású szer vérszegénység, sápkór s idegesség ellen. Gyermekek kellemes ízénél fogva igen szívesen veszik be. Fél literes üveg 5 korona, 1 liter 9 korona.

Tourista olaj az egyedüli biztos szer tyukszem, szemölcs és bőrvastagodás gyökeres gyógyítására. — Egy üveg 70 fillér.

Gyomorbör legkitűnőbb minőségű tokaji asszu ürmösből készítő. Biztos hatású a már legregibb gyomorbajok gyógyítására. Étvágytalanság, székrekedtség, görcsös s gyomorsűtés egyedüli biztos óvszere. Egy üveg ára 3 korona.

Kapható csaknem az egész gyógyszerárakban.

VIDDER GYULA

gyógyszerész, Sátorlajuhely.

AIDA

MAROKKÓ

NOËMI

szivarkapapír és hüvely

teljesen glycerin-mentes!

Valódi egyiptomi Vergé-szivarkapapír, tehát minden másnál a legjobb és az egészségre nem ártalmas. Székelyudvarhelyt kizárólagosan nálam kapható eredeti minőségben és olcsó árakban. Nagy választék és állandó raktár: pénz-, dohány- és szivartárakban, borostyán- és tajtékszivar-szípkák, valamint pipákban.

STOMATIN

a legjobb száj- és fogápoló szer. Honi gyártmány. KIEL-HAUSER-féle illatszerek és piperesszappanok gyári raktára.

Ösmeri ön a legujabb „Kalmár”-rostákat

Lohere-mag és gabonatisztító gépeket?

Mindezek a gazda legjobb kincskereső eszközei

Bővebb felvilágosítást ingyen és bérmentve ad

KALMÁR ZS. UTÓDA, rostagyáros Hódmezővásárhelyen.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1903.